

Iz življenja in sveta

Zdravniki kot raziskovalci svetlobe

Že tisočletja so trudi človek, da bi dosegel bistvo svetlobe, njene učinke, izboljšanje in nove svetlobne vire. Stari Grki so menili, da izhajajo pri gledanju iz oči silno tenkim tipalnicam podobni žarki, ki predmetne nekako otipavajo. Pozneje so razlagali drugi raziskovalci svetlobo kot učinek drobnih snovnih delcev, ki bežijo z veliko brzino iz žarečih teles.

Zdravniki so kazali v vseh časih posebno zanimanje za probleme svetlobe, saj so morali z njo, kakor z vsemi naravnimi pojavi baviti se že z namenom, da bi naravne sile izkoristili v zdravilne svrhe. Staro spoznanje, da učinkuje svetloba lahko dobrodejno na človeški organizem, so v svojem poklicu praktično uporabljali že v pamtivku. Pri tem so prišlo da marsikateri odkritja, ki ni bilo važno samo za znanost, temveč tudi za umetnost, obrti in za življenje sploh.

Izumitelj najstarejšega fotografskega aparata je n. pr. zdravnik dr. Johann Heinrich Schulze (1687.—1744.), ki je predaval med drugim anatomijo na univerzi v Halleju in Ahtdorfu. Baval se je s poskusom, da bi našel umetni svetilni kamen alkimika Balduina in je pri tem odkril, da se s srebrom pomešana kreda kaša v senco očrni. To je izkoristil za ko-

piranje črkovnih šablon na svetločutno maso. Te kopije pa niso bile trajne, ker se ni poznal načina, kako bi jih fiksiral, ki so ga izumili šele sto let pozneje. Pač pa se je Schulze dobro zavedal, da je bil tu odkril veliko stvar, ki bo nekoč imela še važne posledice.

Dr. Jan Ingenhousz je odkril izmenjavo plinov v zelenih rastlinah pod vplivom svetlobe, dr. Wollaston je odkril važne temne črte v spektru, ki so postale pozneje po Fraunhoferjevi zaslugi tako važne. Dr. Seeböck, Goethejev sodobnik, je odkril, da je klorovo srebro sposobno sprejemati vse barve sončnega spektra in je s tem postal predhodnik barvne fotografije. Dunajski zdravnik dr. Natterer in njegov brat sta s povečanjem občutljivosti dagnertotipnih plošč lahko napravila prve trenutne posnetke, francoski zdravnik dr. Donné je izumil mikrofotografijo, pariški fiziolog Marey je izumil »kronofotograf«, iz katerega se je razvil sedanji kinematograf.

Zdravniki, ki smo jih tu navedli, nikakor niso edini, ki so s svojimi raziskovanji odločilno posegli v razvoj znanosti o svetlobi in njeni uporabi, temveč jih je še mnogo, ki so se v tem področju odlikovali z nič manj važnimi odkritji.

Plazovi ogražajo znanstveno ekspedicijo

Kakor je sporočil inž. Willi Merkl, vodja nemško-ameriške odprave na Himalajo, je ta ekspedicija 21. junija z 10 konji in 200 kulji po mnogih težavah dosegla lednik Rakot pod vrhom Nangaparbatom. Tu je v višini 3600 m osnovala prvo taborišče. Prave težave pa so se začele šele tedaj, kajti za vsako taborišče so morali proti mrazu, viharju in plazovom vsekar jame v led.

Proti koncu junija so se utaborili v višini 4600 m, nato v višini 5100 m. Tu je malo manjkalo, da ni plaz pokončal vse ekspedicije. Kulji so se ga tako prestrašili, da niso hoteli več naprej, zastavkali so, pa so se dali pozneje le pregovoriti. Z novim pohodom so dosegli novo taborišče v višini 6400 m. Vreme je bilo ves čas razmeroma ugodno, toda Nangaparbat, pravi Merkl, nikakor ni tako lahka kost, kakor je bil dejal Ulumery.

Dedič „kralja čevljev“

19-letni Tomáš Bat'a junior, sin tragično preminulega češkega veleindustrija in edini dedič ogromnega premoženja.

Razstava vrtnic

V Londonu se je vršila, kakor vsako leto, razstava vrtnic, ki je prinesla mnogo novega in lepega. Razstavo je obiskala sama kraljica Mary, ki je strastna gojiteljica najlepših med cveticami. Posebno zanimanje je zbudila nova pavstava »Westfield Scarlet«, ki se odlikuje s posebnim vonjem in zarečo škrlatno barvo. »Memory« ima cvete s premerom 12 cm in je rožne barve. Kraljica Mary ima krasne rožne nasade v Windsoru in Sandringhamu, ki jih vsako leto obiskujejo tisoči. Lady Ilchester je javnosti otvorila nasad v Hollandu. Vstopnina je namenjena dobrodelnim svrham. Poleg poklicnih gojiteljev rož so razstavili v Londonu tudi številni amaterji, ki so se izkazali z lepimi eksemplari starejših in čisto novih pavstev.

Želodčne bolečine, pritisk v želodcu, gnoloba v črevesu, žolčnat okus v ustih, slaba prebava, glavobol, težak jezik, blede barva obraza izginjejo čisto po večkratni uporabi naravne »Franz Josefove grenčice« s tem, da jo izpijemo kozarec, preden ležemo spat. Specialni zdravniki za bolezni v prebavilih izjavljajo, da je »Franz Josefova« vodo toplo priporočati kot v te namene službo domače zdravilo. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Goljuj na debelo

V Pfäffikonu (Švica) se je moral zagovarjati pred porotniki 44-letni Emil Mehling, ki je pod izmišljenim imenom dr. Seidler potegnil celo vrsto ljudi, češ da je našel veliko ležišče berilija pri Köflachu na avstrijskem Štajerskem. Izvabil je lahkovernim finančnikom velike vsote denarja, v Švici pa je osleparil družbo, ki se je ustanovila nalašč za izkoriščanje njegovega »najdišča« s kapitalom milijon šv. frankov. Sodišče mu je prisodilo 2 leti in šest mesecev prisilnega dela, na kar se bo moral zagovarjati menda še pred avstrijskimi sodniki. (Pravkar izšla številka tedenske revije »Življenje in svet« priobčuje zanimiv članek »čudovita kovina berilij« s slikami.)

več. je vzkliknil obupanec in skočil v vodo.

Ali veste ...

koliko soli je v vseh morjih? 209 milijonov ton. To bi zadostovalo za 10 km debelo plast, ki bi pokrila vso južno Ameriko.

da smatrate Nigerijci bele krokodile za svete živali?

da so cigarete, ki takoj ugasnejo, ko jih vržete proč, tako da omejujejo nevarnost požara?

da so stene vladnih poslopj v Singapuru »prepleskane« z gumijem in da priporocajo lastniki plantaž za gumi, naj bi se uvedle tudi gumaste krste?

da je Groenland mestoma pokrit s 300 m debelo ledeno plastjo?

da šteje daljna Aljaska 65 letališč?

da razvija po računih nekega angleškega učenjaka srednje močan potres prilično toliko toplete kolikor 3000 stotov premoaga?

da črvi sicer nimajo ušes, da pa zaznavajo s pomočjo svojega živčnega sistema vsak zvok?

da suši moderno poljedelstvo seno z električnimi pripravami in da ne čaka na milost sonca?

Norveška zasedba južnovzhodnega Groenlanda

Ker je danska vlada v nasprotju z veljavnimi pogodbami pridelila neki groenlandski znanstveni ekspediciji svoje policiste, je sklenila Norveška zasesti večje ozemlje na Groenlandu. Slika kaže naselbino lovcev na kožuharje na groenlandski vzhodni obali.

Evropa v Pekingju

Peking, v začetku julija
Zelim si toliko energije, da bi sedel in zapisal vtise, ki sem jih imel prvi dan v Pekingju. Uradno se mestu imenuje Peiping, toda za Evropa živi kot Peking dalje.

Danes sem že šest mesecev tu. V svoji mali rikši, dvokolesnem napol zakritem vozilu, se vozim skozi ozko, od dežja razmočeno cesto proti klubskemu poslopju. Sledi mi cela karavana velblodov, a vse se mi danes zdi, kakor da spada k vsakdanjemu življenju.

Pot vidi po cesti, ki obstoji po zatrdilu nekega Kitajca že 2000 let. Na obeh straneh same kitajske hiše. Gonsi zvenijo, psilajajo, ostrji žvižgi sekajo zrak in ti sočvrstni duh napolnjuje cesto.

Tu sem se ustalil. Ostavljal sem veliki, razkošni hotel po evropskem vzorcu in si najel stan v kitajski hiši. Takrat še nisem vedel, da so za temi šivimi, na pol razpadlimi zidovi pravi domovi z vrtovi, cveticami in drevesi in da skrivajo prostori dragocene kitajske starine, pisane preproge in peči, ki jih čuvajo stari bogovi — a tudi konalnice sem odkril v svoje presenečenje in to skrajno čiste.

Nisem vedel, da se ti prikupijo celo krušči prašički, ki zunaj na cesti včasih z vami misli, da njih kruljenje pod zibne duhotemeljnostjo razgrebejo blato. Kitajec ve. In nisem vedel, da postane kaotični cestni hrust, da postanejo lahko kljci prodajalcev in gončev živine lahko melodija litanija. Da, trušč delavnih dni postane neizrekljivo nežna melodija.

Ko mi je danes steklin prinesel zajtrk in nekoliko časnikov, sem se šel najprej malo sprehajati k tatarskemu zidu, ki ga je zgradil Genis kan. Stopil sem v observatorij na skrajnem južnovzhodnem zidu. Mimogrede: ta zid je 40 pedit širok in se dviga 60 pedit nad mesto.

Sing se imenuje kuli, ki vleče mojo rik-

šo in ki sem mu naročil, naj me popelje v Severni hotel v bližini mojega kluba. Song je najhitrejši in najtemperamentnejši rikšar vsega Pekinga in kmalu me je pripeljal pred hotel z njegovo popularno točilnico piva, kjer sedijo gostje s smotkami v ustih v živem pogovoru ob lesenih mizah s penecimi se vrčki piva. Naročim vrček, ki ga izpijem s slastjo. In postanem seveda nezvest svojemu načelu, da bom naročil samo en vrček ...

In potem se vračam v kitajski predel. Čudim se, kako Songu uspeva, da se pretrine skozi to zmešnjavo vozov, velblodov, otrok, kulijev s palicami in koši, vojakov in psov, ne da bi trpel njegov golli hrbet ali pa rikša.

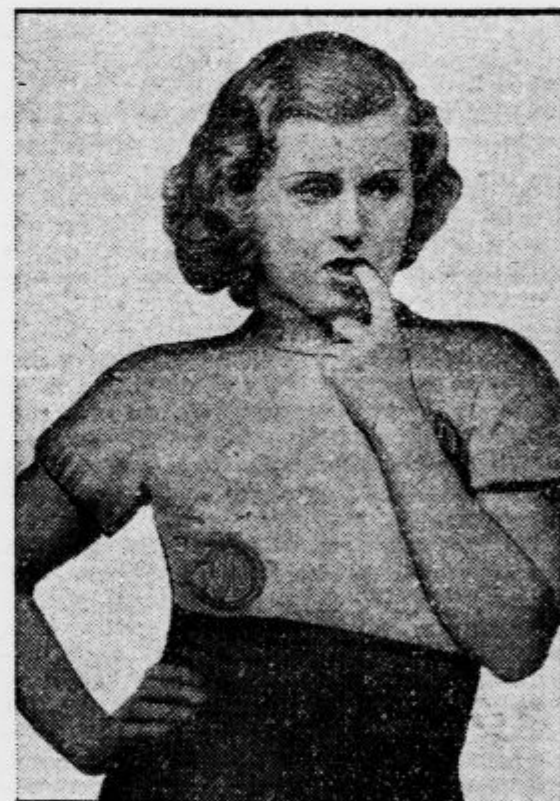
Sedaj sva sredi kitajske četrti. Debeli kosi mesa visijo na kovinskih kavljih, v prodajalnah ponujajo tucate papirnih zmajev in tu p. n. puja spet potujoč gostilničar riž v kadečih se krožnikih, kuhano zelenjavo in neznačajne koščke mesa v njih. Pravkar se pelje mimo mene Kitajec v rikši in čita, ne da bi ga motil kaos, svoj časnik. Tega še nisem poskusil in menim, da je treba dolgoletnega treninga.

Kar se tiče jedi: ko se vrnem zvečer s svojih ekspedij, mi je bil gospodar, ljuboziv kitajski kuhar, pripravil napopragnega zajca, pečenega kostanja, fižola in glavatega zelja. To so jedi, s katerimi je mogoče zelo izvrstno živeti, v katerih pa moram izdati, da je kitajska kuhinja veliko boljša, nego je splošno mnenje v Evropi, kjer govore samo o kitajskih jedeh z »zakopanimi in segnitimi jajci«.

Kar se pa tiče nadaljnjih pekinških zanimivosti, sem se odločil, da ostanem tu še šest mesecev, kajti Peking je eno tistih mest, ki jih morete pravilno spoznati samo s temeljitim študijem. In za takšen študij je treba časa, najmanj leto dni ...

Martin Sömmers

Nezgodba filmske igralk

Lillian Harvey, priljubljena filmska igralka, je pri smenjanju nove vloge padla z lestve ter se nekoliko poškodovala, če ni to le reklama za nov nemški trak, v katerem nastopa Lillian Harvey zadnjič pred svojim engagementom v Hollywoodu.

Hladnokrvni očetomorilec

Posestnikov sin Walter Buchholz iz Alenstaina na Saškem je bil že dolgo časa sprt s svojim očetom, ker mu ta ni hotel dovoliti, da bi postal vojak, po drugi strani pa ni maral, da bi se družil z nekim dekletom. Oče je sina tudi večkrat pretepel, a ni dosegel drugega, nego da ga je napolnil s sovraštvom.

Pred časom je izostal Walter tri dni od doma. Prebil je ta čas pri svojem dekletu in se potem ni upal pred očeta. Zvečer se je prihitel dom, poiskal neopazeno očeto karabinko in stopil na verando, od koder je imel pogled v družinsko sobo. Oče je z družino baš sedel pri mizi, prepevali so neke nabožne pesmi in si ogledovali album starih fotografij. Sredi ogledovanja je nenadoma počil strel — oče se je zgrudil, pod oko zadet, na tla. Bil je takoj mrtev. V zmedbi, ki je nastala, ni nihče mislil na to, da bi skočil za morilec. Četrť ure pozneje se je vrnil mladi Buchholz mirno domov in ko so mu povedali, kar je že vedel, je dejal: »Komično, da se je moralo zgoditi, baš ko ni bilo mene doma!« Toda kmalu je zašel v škrpice, preiskovalna oblast mu je pod težo dokazov izsilila priznanje, da je sam umoril očeta. Obsodili so ga na smrt, čeprav je skušal simulirati blaznost in neodgovornost za svoj zločin. Tudi priznivo sodišče ni priznalo njegovega zagovora in je smrtno obsodbo potrdilo.

Rockefellerjev rojstni dan

Ob priliki svojega 93. rojstnega dne je izdal stari Rockefeller proglas na ameriško ljudstvo, v katerem ga poziva, naj se z zapuščanjem v Poga poda na pravo pot skromnosti, nesebičnosti in ljubezni do bližnjega. On sam, pravi, je doživel že sedem gospodarskih kriz, kakršna je sedanja, in je vedno dočkal boljših časov. Za svoj rojstni dan je igral svojo običajno partijo golfa in je sam razrezal slavnostno torto, ki je bila namenjena njegovim 93 gostom. Vsakemu je podaril nadalje po — pet centov. Izjavil je, da bo učakal še svoj 100. rojstni dan, če bo mogel živeti v miru in brez skrbi, ki zastrupljajo človeški organizem.

Pisatelj — vlomilec

Budimpeštanska policija je aretirala 20-letnega mladenčca, ki se je izdal za šefa na Konta, baš ko je hotel vlomiti v vilo nekega generalnega ravnatelja. Otipali so mu vest in so dognali, da ima na nji že 15 vlomov. Obenem pa so ugotovili, da je istoveten s pisateljem Ladislavom Szallabem, ki je pod tem imenom dosegel celo literarno nagrado ugledne gledališke revije.

Obsojeni levi

Nemški krotilec kapitan Schneider, ki je nastopal v »Ameriškem parku« v Bordeauxu, je zašel v hude plačilne težkoče. Oblasti so mu zarubile in prodale opremo. Kapitan nima niti denarja, da bi odprl domov na Nemško. Sto levov, ki so mu ostali, je noč in dan rjavelo od lakote. Več usmiljenih meščanov je plačalo račun pri konjskem mesarju in oskrbelo začasno prehrano. Nihče ne mara kupiti levov, in jih bo moral Schneider ustreliti na zahtevo policije, ki hoče rešiti mesto nepriakovane nadloge.

Vsak dan ena

»Vprašaj vendar svojo ženo, če smeš ven, da se malo poigrava!«

(»Judge«)

Novi češkoslovaški poslanik v Berlinu

Dr. Mastny,

dosedanji češkoslovaški poslanik v Rimu, s svojo ženo ob prihodu v Berlin, kjer je že prevzel svoje posle.

Pravica do smrti

Zveza londonskih zdravnikov je izročila parlamentu spomenico, kjer zahteva, da bi smel zdravnik v slučaju potrebe umoriti neozdravljivega bolnika. Po sedanjih nazorih mora zdravnik do zadnjega netiti ugašajoče življenje, četudi nima nobenega upanja na uspeh. Na ta način samo podaljša muko umirajočega. Zdravniki mislijo, da bi bilo bolj usmiljeno bolniku seveda z njegovo vednostjo zapisati katerikoli učinkovit strup, ki bi omogočil naglo smrt brez bolečin. Razen tega prosijo zdravniki, naj se dvoli samomor zločincem, ki so obsojeni na smrt.

Američani na Francoskem

V preteklem tednu je prišlo na Francosko 7000 ameriških turistov in računamo, da jih bo letos 200.000 do 250.000, dočim jih je bilo lani 400.000. Dohodki iz tujeskega prometa, ki so znašali l. 1930. 12 milijard frankov, so že lansko leto padli na 4 milijarde.

Ruske anekdote

Dva prijatelja sta se srečala po l. 1917. prvi v Moskvi. »Kako ti gre?« vpraša eden. »V ostalem, koliko let imaš?« — »Trideset.« — »Trideset? Saj toliko si imel vendar že ob izbruhu revolucije!« — »Vem.« pravi drugi, »toda teh let po revoluciji vendar ne morem šteti za življenje!«

Kmetica je videla na trgu prvi velbloda. Pregleduje ga od vseh strani, končno zmagaja: »Glejte vendar, kako so ti prekleto boljševidi zdelali konja!«

Rikov je sedel v svoji pisarni, ko je začel nenadoma iz sosedne Stalinove sobe strašno preklinjanje. Pogledal je v sobo in videl Stalinu samega, ki je glasno preklinjal. »Ven s teboj!« je vzklikal Stalin. »Ali si znorel, da preklinjaš samega sebe?« je odvrnil Rikov. »Ne,« je dejal Stalin, »to je moja slabotna ura avtokritike.«

V Moskvi so se zbrale »najvišje glave.« da bi našle sredstva za pobiranje prostitutke. »To spada v moje področje,« je dejal vodja vzgojnega dela. »Dajte mi milijon rubljev in jo odpravim.« — »Ne, to spada v moje področje,« se je ogasil vodja zdravstvenega dela. »dajte mi pol milijona in bom začel propagando proti njej.« Tudi to je bilo preveč in debata se je vlekla na dolgo in na široko. Končno se je oglasil nekdo: »Vsi se motimo, kajti to spada samo v področje trgovinskega urada. Prostitutke so b'ago kakor kruh, moka ali bombah. Nu, in mi smo zaupali vodji trgovinskega oddelka, kruh — in ves kruh je izgi-

nil; zaupali smo mu moko — in moka je izginila. Zaupajmo mu, naj racioniira prostitutke — in tudi one bodo izginile.

Nekemu Američanu, ki je bil po revoluciji prvič v Moskvi, so pokazali novo tovarno. »Kaj izdelujete tu?« je vprašal. »Dele za dvigala,« je odgovoril vodnik. Američan je bil očaran. »Česa takšnega pod carjem pač ni bilo!« je dejal. »Pa kakšne dele dvigal izdelujete?« — »O,« je odvrnil vodnik, »tu pripravljajo napise: Dvigalo ne obratuje!«

Dva žida se srečata v Moskvi. Eden vpraša drugega: »Abraham, kdo pa so člani sovjeta v tvoji vasi?« — »Nu, tu so Goldmann, Cohn, Levy, Bernstein in Ivanov.« — »Ivanov? Rus?« — »Da, Rus!« — »O,« je dejal vpraševalec. »Bog si ga ve, kako se ti Rusi povsod vrinejo.«

Neki židovski mesar, dober patriot, je na obeltnico Ljeningove smrti razobesil državno zastavo. Na njej so bile besede: »Ljening je mrtev, toda njegovo delo živi.« Zastava je na polovico zakrivala napis nad vrati, tako da si bral lahko naslednje: »Ljening je mrtev, toda njegovo delo živi... pod nadzorstvom rabija Cohena.«

He, sodrug, kam s takšno naglico?« je vprašal neki Moskovčan drugega Moskovčana. »Grem, da se vržem v vodo,« je vzkliknil ta. »Ni kruha, ni mesa, ni mleka, ni masla! Življenje ni vredno piškavega oreha!« — »Počakaj, da se izvede petletka, potem bo vsega v izobilju!« — »Če počakam še malo, potem tudi vode ne bo

